

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีมีความสำคัญต่อมนุษย์มาตั้งแต่แรกเกิด คนทั่วไปเห็นความสำคัญของดนตรี แม้แต่เด็กทารกเองก็ตอบสนองต่อเสียงดนตรี (คุชฎี บริพัตร ณ อยุธยา 2520 : 152) ดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเบิกบานร่าเริงแจ่มใส ที่ใดมีเสียงดนตรี ที่นั่นเต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ ปราศจากความสับสนวุ่นวาย มนุษย์เรามีความเฉลียวฉลาด สามารถประดิษฐ์เสียงต่าง ๆ อันได้แก่เสียงสูงต่ำที่เกิดจากธรรมชาติทั้งหลายให้เป็นเสียงดนตรี โดยนำมาเรียบเรียงด้วยความประณีตบรรจง เกิดเสียงเพลงอันไพเราะ มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของมนุษย์เราเป็นอย่างมาก ดนตรีมีบทบาทต่อวงสังคมของมนุษย์โดยทั่วไป แม้แต่นักการเมือง นักการทหาร ก็ใช้เพลงเป็นเครื่องปลุกใจ หรือเร้าใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติ บ้านเกิด เมืองนอนของตน มนุษย์เรามีสัญชาตญาณในการดนตรีแล้วทุกคน แม้แต่เด็กทารกก็ยังพอใจ และชอบเสียงเพลง ซึ่งจะเห็นได้จากเพลงกล่อม (Cradle Song) นั้น มีด้วยกันทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าจะประเทศที่เจริญแล้ว หรือยังไม่เจริญ มนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน โลกเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการเพียงใด ดนตรีก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการมากเพียงนั้น (วิรัช ชูสูงเนิน 2520 : 1) ดนตรีศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากต่อเด็กเล็ก ๆ เพราะการสอนดนตรีที่ถูกต้องจะช่วยพัฒนาเด็กในด้านความเจริญเติบโตทางกาย ทางอารมณ์ และทางสติปัญญา (โกวิท ชันขศิริ 2520 : 130) ในการสอนดนตรีนั้น มิได้มุ่งหวังให้เด็กทุกคนจะต้องเล่นดนตรีเก่ง แต่ถ้าวาดความสำคัญ คุณประโยชน์ และช่วยกันส่งเสริมแล้ว ดนตรีก็จะเป็นศิลปะ และเป็นศาสตร์ ที่จะช่วยสร้างเด็กในวันนี้ ซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า ให้เป็นคนสุขุมเยือกเย็น ช่างสังเกต ทิชากรณา ไท่ทรงคน ดนตรีสามารถกล่อมเกลาร่างกาย และความคิดของเด็กในวัยเด็ก ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ควรหันความสนใจของเด็กให้เขาหาศิลปะดนตรีมากกว่าจะปล่อยให้เขาไปคิดค้นสิ่งใหม่ที่เขาอาจจะเป็นอันตราย (โกวิท ชันขศิริ 2520 : 134) เพราะการส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ทาง

คนคือนั้น มีความหมายต่ออนาคตของเด็กมาก (บุสตี ฎฎอินทร์ 2525 : 387)

ในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า บุคคลส่วนใหญ่ และผู้บริหารการศึกษา ใฝ่มองเห็นความสำคัญของการดนตรี (Music) มาก ซึ่งแต่ก่อนนี้วิชาการดนตรี ไม่มีในโรงเรียน ถึงจะมีก็เป็นเพียงบางส่วนของวิชาการดนตรีเท่านั้น กล่าวคือวิชาขับร้อง (Singing) วิชาการดนตรีเข้ามาสู่โรงเรียนไม่นานมานี้เอง หลักสูตรชั้นประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา ก็ใฝ่บรรจุมหาวิชาการดนตรี และวิชาการละคร (Drama) ไว้ทุกระดับชั้น ทั้งนี้เพราะวิชาการดนตรี คือผลรวมของชีวิต (Bessie R. Swanson 1969 : 16) ในพุทธศตวรรษที่ 23 - 24 นักการศึกษาคนสำคัญ ๆ เช่น รูสโซ (Rousseau) เพสตาลอซซี (Pestalozzi) และโฟรเบล (Forebel) ได้เล็งเห็นคุณค่าของดนตรี และมีส่วนสนับสนุนให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทในการศึกษา เนื่องจากดนตรีช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และมีพัฒนาการ พร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (Howard Hyman Taubman 1958 : 1) อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า ดนตรีเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษา เพราะดนตรีมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของบุคคล (Brain Brocklehurst 1971 : 3) และในการจัดการเรียนการสอนวิชาใด ๆ ก็ตาม เนื้อหาใด ๆ ก็ตาม หากได้นำดนตรีเข้าไปช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จะทำให้ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนดีขึ้น ดังคำกล่าวของ ประคอง สุทษสาร ว่า บทเพลงประกอบการสอน ก็เป็นสื่อการเรียนอีกอย่างหนึ่งที่ครูสามารถจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากจะทำให้เด็กเกิดความสุขสนทนากับบทเรียนแล้ว ยังเป็นการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ตลอดจนได้รับความรู้ โดยเฉพาะเนื้อหาสาระของบทเรียน และยังช่วยทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วทัน นอกจากนี้เด็กยังสามารถจดจำเนื้อหาได้แม่นยำเป็นเวลานาน (ประคอง สุทษสาร 2527 : 128) หรือ ตามที่ วิรัช รุขสูงเนิน กล่าวไว้ว่า เมื่อเด็กได้รับความสุขทางใจ ซึ่งได้จากดนตรี ทั้งการฟัง (Listening) การร้อง (Singing) และการเล่น (Playing) แล้ว จะมีผลทำให้เด็กเหล่านั้นสามารถเรียนวิชาอื่น ๆ ไปด้วยดี และจะดำเนินชีวิตด้วยความราบรื่น เป็นสุข ผลอีกหลายประการที่จะแสดงออกมาในตัวเด็ก เช่น นักแสดง นักวิจารณ์ นักวิจัย นักแต่งเพลง และเป็นผู้อยู่ในสังคมด้วยดี (วิรัช รุขสูงเนิน 2520 : 16)

เราจะเห็นได้ว่า คนตรีมีบทบาท และมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาช้านาน และก็ยังจะเพิ่มความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ไปเรื่อย ทางด้านคนตรีเองนั้นก็ได้รับการพัฒนาการขึ้นไปอย่างมากเช่นกัน คนตรีมีหลายรูปแบบ หลากหลายตามแต่แห่งกำเนิด และตามจินตนาการของศีกกวีผู้สร้างสรรค์คนตรินั้น ๆ ขึ้น เพลงพื้นบ้านเป็นคนตรีอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการดำรงชีวิตของผู้คน เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คน มีความสัมพันธ์กับความ เป็นอยู่และความเป็นไปของผู้คน ในสังคมนั้น ๆ มาช้านาน เพลงพื้นบ้าน คือเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งประคิมรูปแบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่ง แตกต่างกัน เป็นเพลงทำนองง่าย ๆ และเหมาะสมกับเสียงของชาวบ้านนั้น ๆ (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม 2514 : 13) ในปัจจุบันนี้ เราจะพบว่า มีการนำเพลงพื้นบ้านมาดัดแปลงเป็นเพลงที่สนุกสนานด้วยการเปลี่ยนเนื้อร้องเสียใหม่ และคงทำนองเพลงไว้ โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านอีสาน จนเป็นที่นิยมแพร่หลายอยู่ในขณะนี้ การที่เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของชาวบ้าน เป็นเพลงง่าย ๆ เหมาะแก่เสียงของชาวบ้าน หรือคนในชุมชนนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านจึงน่าจะเป็นเพลงที่น่ามาปรับให้เป็นบทเรียนสำหรับการเรียนวิชาคนตรีของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะหากเราพิจารณาถึงหลักการสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เราจะเห็นว่า หลักการสอนของพระองค์พลจะประมวลได้ว่า

1. สอนจากเนื้อหาที่ง่าย ไปสู่เนื้อหาที่ยาก จากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัว และจากชีวิตจริงไปสู่อุดมการณ์
  2. การสอนจะเกิดผลดี ถ้าครูคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ รู้จักบุคคลที่จะสอน และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล
  3. การสอนด้วยประสบการณ์ตรง และปฏิบัติจริง
  4. การสอนที่ใช้สิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ บุคคล และเหตุการณ์มาเป็นสื่อการสอน ตัวอย่าง การเปรียบเทียบให้เห็นจริง
  5. การสอนที่ครูประพุดคิปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
- (สมน อมรวิวัฒน์ และทิศนา แชนมณี 2527 : 43-44)

หรือจากข้อเสนอแนะในการใช้เพลงประกอบการสอนของ ประคอง สุทธสาร ซึ่งได้กล่าวไว้ดังนี้ บทเพลงที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน ควรมีเนื้อร้องที่สอดคล้อง เนื้อหาสาระของบทเรียนโดยใช้ภาษาที่เด็กจะเข้าใจง่าย เหมาะสมแก่วัย ทำนองเพลง ที่ใช้ก็เป็นทำนองที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน หรือเป็นทำนองที่เด็กคุ้นหู จะเห็นได้ว่ามีผู้ แต่งเพลงสำหรับเด็กหลายท่านได้พยายามใช้ทำนองเพลงง่าย ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จัก และ คุ้นเคยกันอยู่แล้ว เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ (ประคอง สุทธสาร 2527 : 129)

จากเหตุผลข้างต้นนั้น จึงสมควรที่จะนำเพลงพื้นบ้านมาปรับใช้ประกอบการ เรียนการสอนวิชาดนตรีเป็นอย่างยิ่ง เพราะสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนดนตรี ในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น จากการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากมีปัญหาในการจัดการเรียน การสอนวิชาดนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524) และปัญหาในการ ใช้หลักสูตรดนตรีและขับร้องที่ผ่านมา คือวิธีสอน และหลักสูตรมีขอบกว้าง มิได้เน้นความ เข้าใจเสียงดนตรี ความไพเราะ ตลอดจนการพัฒนาอารมณ์ (บุสดี ภูอินทร์ 2525 : 369) การแก้ไขปัญหานั้นได้จัดทำผ่านมาก็คือการจัดการอบรมกลวิธีการสอนวิชาดนตรี นาฏศิลป์ แก่ครูผู้สอน ซึ่งส่วนมากแล้ว จะจัดขึ้นโดยฝ่ายนิเทศการศึกษาของหน่วยงาน การศึกษา ที่โรงเรียนนั้นสังกัด การอบรมดังกล่าวนี้ได้ยึดเอาแผนการสอนของกรมวิชาการ เป็นหลัก แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือการเรียนการสอนดนตรีได้ทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วน ของการเรียนการสอนโน้ตดนตรีสากล จนกระทั่งได้มีการระบุไว้ในแผนการสอนที่เกี่ยวกับ โน้ตสากลไว้ว่า สำหรับแผนการสอนนี้ ถ้าโรงเรียนใดไม่สามารถจะสอนได้ เพราะไม่มีครู อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้เลือกเรียน เพลงหรือนาฏศิลป์ของท้องถิ่นได้ โดยใช้เวลา เท่ากับเวลาของโน้ตสากล (กรมวิชาการ 2526 : 658) แต่อย่างไรก็ตามในการเรียน การสอนวิชาดนตรี ไม่ว่าจะเป็นคนตรีแบบใด ชนิดใด พื้นฐานของการเรียนการสอนไม่ ควรที่จะละเลยเรื่องโน้ตสากล เพราะโน้ตสากลจะเป็นพื้นฐานในอันที่จะทำให้ผู้เรียน สามารถสื่อความหมายทางดนตรีกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และชัดเจนยิ่งขึ้น และยังจะเป็น พื้นฐานอันสำคัญในการที่จะพัฒนาตัวผู้เรียน ให้ความสามารถอย่างสูงสุด เพิ่มศักยภาพ ของตน ดังที่ หึงจิตต์ สวามิภักดิ์ กล่าวไว้ว่า ในการเรียนวิชาดนตรี เปรียบเหมือนวิชา สามัญ ครูจะต้องสอนวิธี ทุก วิธีเขียน และวิธีอ่าน การสอนดนตรีก็เช่นเดียวกัน คือ

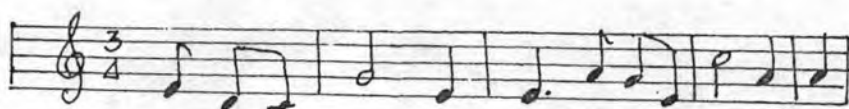
ก. การสอนวิธีเขียน จักอยู่ในภาคทฤษฎี ได้แก่ วิชาทฤษฎีโน้ตดนตรี วิชาหลักการประสานเสียง วิชาการประพันธ์เพลง

ข. การสอนวิธีอ่าน คือ อ่านชื่อโน้ตถูก อ่านเสียงถูก อ่านจังหวะถูก เช่น

1. อ่านให้ถูกเสียง

2. เติมเครื่องหมายกำหนดจังหวะ และอัตราตัวโน้ต

ค. การสอนวิธีพูด คือ การแสดงออกทางทักษะ ได้แก่การบรรเลง และขับร้อง จักอยู่ในภาคปฏิบัติ

(พึงจิกต์ สวามิภักดิ์ 2525 : ไม่เรียงเลขหน้า) และอภิย์ จันทวิมล ได้กล่าวถึงวิธีการสอนโน้ตสากลไว้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีบางคนมีความเห็นว่า ควรสอนให้เด็กเริ่มอ่านโน้ตโดยหัดอ่านจากเพลงที่เด็กนั้นร้องได้แล้ว เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและมองเห็นความหมายของโน้ต แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น (อภิย์ จันทวิมล ม.ป.ป. : 5)

ดังนั้น จึงสมควรหาหนทางในอันที่จะจัดการเรียนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้นให้กับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะเข้าใจเนื้อหาของวิชาโน้ตสากลเบื้องต้นได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีและเป็นพื้นฐานอันสำคัญแก่การเรียนดนตรีของนักเรียนสืบไป จึงได้นำเอาเพลงพื้นบ้านอีสาน ซึ่งมีความง่าย เหมาะกับระดับเสียงเด็ก รวมทั้งครูและนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคุ้นเคยอยู่แล้ว มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้น ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้โดยยึดเอาความคิดรวบยอด วัตถุประสงค์ และคาบเวลา ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแผนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้น ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบสอนโน้ตสากลเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน แก่นักเรียน
ในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน
โน้ตสากลเบื้องต้น จากแผนการสอนปกติ กับแผนการสอนที่ใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. เพลงพื้นบ้านที่ใช้ในการวิจัยเป็นเพลงที่มีแพร่หลายอยู่ในท้องถิ่นทั่วไปของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปัจจุบัน
2. ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสระภู
ตำบลกำแพง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 58 ราย
3. ทำการสอนเฉพาะแผนการสอนที่เกี่ยวข้องกับโน้ตสากลเท่านั้น

สมมติฐานการวิจัย

ผลการเรียนโน้ตสากลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ครูสอน
โดยใช้แผนการสอนปกติ กับแผนการสอนที่ใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน มีความแตกต่างกัน
ขอตกลงเบื้องต้น

1. วิธีการและขั้นตอนของ การสอนโน้ตสากลเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน
ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าวิธีการและขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัยนี้
สอดคล้องกับหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโน้ตสากลในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3
2. การสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเอง โดย
ยึดขั้นตอนและวิธีการ ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตามแผนการสอนปกติ
3. โน้ตสากลที่ใช้ในการวิจัยคือ โน้ตสากลที่กำหนดให้เป็นเนื้อหาการเรียน
การสอน ในแผนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะ
นิสัย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

คำจำกัดความ

1. เพลงพื้นบ้านอีสาน หมายถึง เพลงที่มีจังหวะทำนอง และเนื้อร้องง่าย ๆ ที่นิยมร้องกันอย่างแพร่หลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เพลงเข็ง เพลงเคี้ย เพลงกล่อมเด็ก หมอลำ เป็นต้น

2. โน้ตสากล หมายถึง สัญลักษณ์ที่ใช้แทนระดับเสียง จังหวะ ทำนอง และคีย์ของคนตรี ซึ่งเป็นที่เข้าใจร่วมกันเป็นสากล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้นแก่ครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดผลต่อการเรียนรู้ ทักษะ ความสามารถ ทางดนตรีแก่นักเรียน

2. เป็นแบบอย่างของการปรับวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เข้ากับหลักความรู้ทางค่านววิชาการ อันจะก่อให้เกิดผลการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว การยอมรับ ความภาคภูมิใจ และนำไปสู่การปฏิบัติอันเป็นวิถีชีวิตประจำวัน

3. เป็นแนวทางในการสืบทอด และธำรงรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น